TIBBIYOT OLIY TA'LIM MUASSALARIDA TALABALARINING FUNDAMENTAL BILIMLARNI MUSTAXKAMLASHGA QARATILGAN BILIM KO'NIKMA VA MALAKALAR KOMPETENSIYALARI

M.T. Rasulova
Farg'ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti

Jaxonda zamonaviy ta'lim tizimini islox qilishda ta'lim berishning integral yondashuvi bilan tibbiyot oliy ta`lim muassasalarida fundamental fanlarni o'qitishda talabalarni nazariy-metodik tayyorgalik bilim malakalarini yuqori darajada tayyorlash xozirgi kundagi muammolardan biri bulib kelmoqda. Dolzarb muammolarni nazariy va amaliy jixatlarni xisobga olgan holda yuqori malakaga ega mutaxassisgina ta'lim sifatini yuqori natijalariga erishishi va jahon bozorida raqobatbardosh kadrlarni yetishib chiqishida hamda ilmiy-uslubiy tayyorgarlik yosh avlodning kelajak avlodning o'quv-tarbiyaviy istiqbollarini belgilab beradi, jamiyatning rivojlanishiga muhim ahamiyat kasb etadi.

Mamalkatimizning ta'li sohasida olib borilayotgan islohotiga jiddiy e'tibor qaratilib, yuqori malakali talabalar qo'yilmoqda. Bugungi kunda ta'lim tizimini nazariy-metodik raqobatni yuzaga keltiradi. Shu asosida Respublikamiz uchun mexnat bozorida raqobatbardosh shifokor kadrlarga o'z fikrini erkin namoyon etaoladigan, bemorlar bilan munosabati, zamonaviy axborot tizimidan akademik bilimga ega bo'lgan kadrlarga talab ko'paymoqda. Bu kelajak avlod uchun mutaxassislik darajasining yetishtirib chiqarishda tibbiyot oliy ta'lim muassalarida ta'lim tizimni yanada islox qilish va ilmiy-metodik tayyorgarlik ko'rish uchun jaxon standartlari talabalari darajasiga olib chiqish talab qilinmoqda. Ushbu talabalarni yechimini topish va buni hal qilish jihatlaridan biri bu tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalariga fundmentla fanlarda fiziologiya fanini o'qitishda talabalarning funksional diagnostik bilimlarini rivojlantirishga qaratilgan yetarli bilim malaka va bo'lajak tibbiyot mutaxassislarining ta'lim berish zaminida yetarlicha samarali bilim va malakalarning yetarlicha amalga oshirmaganligini oldini olishga hizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Tadqiqod, fundamentla, integral, konsepsiya, pedagogik yondashuv, psixologik vaziyatlar, postkonventsional daraja, integral tibbiyot.

Tadqiqodning asosiy qismi sifatida talabalarning nazariy, amaliy va metodik tayyorgarligini integral yondashuv asosida funksional diagnostik bilimlarini rivojlantirish texnalogiyalarini nazariy asosi sifatida konsepsiyasini aniqlash maqsadiga qaratidgan tadqiqod bu masalalarni yechishga qaratilgan bo'ladi.

Tadqiq etilayotgan muammoga ilmiy-pedagogik yondashuv, tadqiqot maqsadi, predmeti hamda pedagogik vazifalar mohiyatiga muvofiq tadqiqot metodlarining tanlanganligi, tajriba-sinov ishlariga jalb etilgan talabalar sonining

belgilangan talablarga mosligi, tajriba-sinov ishlarining statistik ma’lumotlarga asoslanganligi va matematik-statistik jihatdan qayta ishlanganligi va pedagogik tajriba-sinov ishlarida olingan ijobiy natijalar vakolatli tuzilmalar tomonidan tasdiqlanganligi, tahliliy materiallarning dissertatsiya mazmunini yoritishga imkon beradigan hajmda ekanligi hozirgi kunda ilmiy jurnallarda chop etilgan maqolalar hamda ilmiy anjumanlardagi ma’ruzalar orqali ommalashtirilganligi bilan belgilanadi.

Integral psixologiya integral falsafa va integral logiya, integral ekologiya, integral biznes siyosat, integral ma'naviyat va integral san'at kabi sohalarni o'z ichiga oladi. Integral ishtirokchilar har tomonlama harakatga harakat qiladilar va undan keyingi turli yo'nalishdagi an'anaviy va postkonventsional darajalardan (L.Kolbergga ko'ra) tashqariga chiqishga va postkonventsional darajaga va undan yuqori darajaga chiqishga intiladilar. Integral tibbiyot sog'liq muammolarining asl sababini topishga qaratilgan bo'lib, yordam shifokor va bemorning ishonchli munosabatlarini o'rnatish orqali ta'minlanadi. Biz individual yondashuvni qidiramiz va noyob tekshiruv va davolash rejasini tuzamiz.

Integral yondashuv (integral nazariya) - inson, jamiyat va fanga, inson faoliyatining barcha sohalariga ta'sir qiluvchi, tizimli yaxlit falsafa doirasida amalga oshiriladigan yondashuv.

Integral individuallik temperament tabiatini o'rganishga yondashuv bo'lib, unga ko'ra individuallik uning qismlari yig'indisiga qisqartirilmaydigan murakkab, fanlararo o'rganish ob'ekti sifatida tushuniladi.

Integral xarakteristikalar - bu narsa yoki hodisaning asosiy belgilari va xususiyatlarini aks ettiruvchi umumiy miqdorlar. Ular turli fanlar va faoliyat sohalarida turli hodisalarni tasvirlash va tushuntirish uchun ishlatiladi.

Integral xarakteristikalar turli jarayonlar va hodisalarni tahlil qilish va o'rganish uchun muhim vositadir. Ular sizga ma'lumot miqdorini kamaytirishga va asosiy narsani ta'kidlashga imkon beradi, ob'ekt yoki hodisani tushunish va tavsiflashni soddalashtiradi.

Integral xarakteristikaning asosiy ahamiyati turli parametrlar orasidagi naqsh va aloqalarni aniqlash qobiliyatidir. Ular jarayon yoki hodisaning to'liq va ob'ektiv rasmini olish uchun zarur bo'lgan murakkab munosabatlar va ta'sirlarni baholash imkonini beradi. Integral xususiyatlar tufayli olimlar va mutaxassislar ma'lumotlarni tahlil qilish asosida xulosalar chiqarish va asosli qarorlar qabul qilish imkoniyatiga ega.

Integratsiyalashgan usulning mohiyati turli xil san'at turlarini birlashtirish orqali ma'naviyat, estetik did va madaniy qadriyatlar bilan tanishtirish orqali bolaning ijodiy va intellektual salohiyatini hisobga olgan holda shaxsini rivojlantirishdir. Integratsiyalashgan dars - bir tushuncha, mavzu yoki hodisani o'rganishda bir vaqtning o'zida bir nechta fanlar bo'yicha o'qitishni birlashtiradigan maxsus dars turi.

M.G. Yaroshevskiy, tushuntirish tamoyillari psixologiya fanining o'z-o'zini aks ettirishi, uning asosiy muammolari va psixologik bilishning o'zi bilan bir qatorda nazariy psixologiyaning predmetini tashkil qiladi (Petrovskiy, Yaroshevskiy 1998).

Hozirgi bosqichda ilmiy psixologiyada turli empirik faktlarni yagona tizimga birlashtirish tendentsiyasi kuchaymoqda, bu esa inson psixologiyasini uning tarkibiy qismlari va o'zaro munosabatlari birligida yaxlit tasvirlash muammosini hal qilishga yordam beradi.

Tadqiqod sifatida olib borilgan 1-2 kurslarda integral ta’lim tizimning mazmun moxiyatiga asosan uning ko‘p tarmoqli ta’lim tizimning vaqt qadriga asoslangan holda ta’lim olishning va talabalarning bilim ko‘nikmalarni o‘zlashtirgan bilimini amaliyotda ko‘llanilishi bilan ularning bilimlari mustaxkamlanganligi tadjiralar davomida dalil sifatida ko‘rish mumkin. Ananaviy ta’lim tizimning mozmun mohiyatiga ko‘ra auditoriya tizimida olib borilgan bilimning integral tizimida bir sememtr jarayonija o‘qitilganda uning to‘laqonli o‘zini oqlaganidan dalolat berdi. O‘zlashtirish ko‘rsatgichining 92 % ko‘tarilganligi isbotlandi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Аверин, В. А. (2015) Объяснительные принципы психологии развития. Вестник Санкт-Петербургского университета. Серия 16. Психология. Педагогика, № 1, с. 18–26.
2. Аверин, В. А. (2017) Цельность личности — субъективный фактор успешной деятельности человека. В кн.: Е. Ю. Коржова (ред.). Интегративный подход к познанию психологии человека. СПб.: Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, с. 68–87.
3. Рудкевич, Л. А. (2001) Теоретико-экспериментальные основы возрастной и дифференциальной психосоматологии. Автореферат диссертатsii на соискание степени доктора психологических наук. СПб: Санкт-Петербургский государственный университет, 50 с.
4. Юревич, А. В. (2005) Психология и методология. М.: Институт психологии РАН, 310 с.
5. Аверин В.А. Интегративный подход и принципы психологии развития человека // Психология человека в образовании. 2019. Т. 1. №3. С. 240–248. DOI: 10.33910/2686-9527-2019-1-3-240-248
6. Панфёров, В. Н. (2017) Методология интегрального синтеза психологического познания человека (110-летию со дня рождения Б. Г. Ананьева посвящается). В кн.: Е. Ю. Коржова (ред.). Интегративный подход к познанию психологии человека. СПб.: Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, с. 11–30.
7. Аверин, В. А. (1997) Психология в структуре высшего медицинского образования. Диссертатsiя на соискание степени доктора психологических наук. СПб., СПбГУ, 322 с.